

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 2(10), 2022

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(Протокол №10 від 19.12.2022 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар:

Гранчак Олена Василівна, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юрївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., доцент;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

- конференції, м. Хмельницьк, 22 лютого 2022 р. – Хмельницький: ПП «А. В. Царук», 2022. – С. 14-17.
2. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ: ТОВ «ВД «Плеяди», 2017. – 206 с.
 3. Педагогіка партнерства в умовах Нової української школи: методичні рекомендації / укладач С. В. Шайнюк. – Ковель, 2022. – 74 с.
 4. Товкало М. Я. Стандарти громадсько-активної школи: залучення батьків: навчально-методичний посібник / М. Я. Товкало; під заг. ред. Л. І. Даниленко. – К.: ТОВ «ВД «Плеяди», 2014. – 66 с.

УДК 373.2.091:004:005.336.2(045)

Чекан О.І.

**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет**

Сарканич М.Я.

**здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-1м спеціальність 012 «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет**

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено основні засади використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Обґрунтовано функції комп'ютера у педагогічному процесі ЗДО, висвітлено мету занять дитини старшого дошкільного віку за комп'ютером, подано шляхи введення комп'ютера в освітній процес та обґрунтовано перспективу подальшого дослідження.

Ключові слова: *інформаційно-комунікативні технології, заклади дошкільної освіти, засади.*

The article highlights the basic principles of using information and communication technologies in the educational process of preschool education institutions. The functions of the computer in the pedagogical process of early childhood education are substantiated, the purpose of the use of a computer by an

older preschool child is highlighted, ways of introducing the computer into the educational process are presented, and the perspective of further research is substantiated.

Key words: *information and communication technologies, preschool education institutions, foundations.*

Постановка проблеми. Сучасна система освіти спрямована на забезпечення підготовки підростаючого покоління до повноцінного життя в інформаційному суспільстві.

Створення українського національного інформаційного середовища у суспільстві відображено в законах: “Про затвердження завдань Національної програми інформатизації”, “Про Національну програму інформатизації”, “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки”; концепції Національної програми інформатизації; указі Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 1997 року “Про невідкладні заходи щодо впорядкування системи здійснення державної інформаційної політики та удосконалення державного регулювання інформаційних відносин” тощо.

Як стверджується у Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті – пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують подальше вдосконалення освітнього процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [8, с. 22].

Аналіз останніх досліджень. Проблема використання комп’ютера у дошкільній освіті вирішується дослідниками в таких аспектах, як вплив комп’ютерних технологій на загальний розвиток дітей (Ю. Горвиц, К. Зворигіна, О. Кореганова, Г. Лаврентьева); підготовка до навчання в школі (В. Бондаровська, С. Іванова); доцільність застосування комп’ютерів та комп’ютерних ігор у педагогічному процесі ЗДО (О. Андрусич, Б. Гершунський, О. Кивлюк, Ю. Машбиць, В. Моторин, Ф. Петку); санітарно-гігієнічні умови використання комп’ютера (Н. Полька, Л. Чайнова).

Мета публікації – обґрунтувати основні засади використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Результати дослідження. Інформатизація освітнього процесу включає створення та впровадження комп’ютера в освітнє середовище, розвиток цього середовища на основі інформаційних систем, мереж, відповідних педагогічних

технологій, побудованих на базі використання сучасної комп'ютерної техніки [29, с. 3]. Інформатизація освіти неможлива без її комп'ютеризації.

Тривалий час застосування персональних комп'ютерів вважалося доцільним лише у середній і вищій ланках освітньої галузі. З 70-80-х рр. ХХ століття почалися дослідження щодо доцільності впровадження комп'ютера в початкову школу, а згодом і в заклади дошкільної освіти.

У методичному листі Міністерства освіти і науки України № 1/9–306 від 06.06.05 року стверджується, що одним із сучасних засобів інтелектуального розвитку дітей є комп'ютер. Комп'ютер в життя дітей входить через комп'ютерні програми, які покликані формувати в них елементарні уявлення про комп'ютер як сучасний технічний засіб, можливість використовувати його в різних сферах життя; озброїти початковими знаннями, уміннями та навичками самостійного володіння комп'ютером та ін. [10, с. 6].

На сьогодні комп'ютер – це звичайне явище, що зумовлює появу різних підходів до його використання у практиці навчання дітей старшого дошкільного віку.

Згідно досліджень А. Короткова, комп'ютер у педагогічному процесі виконує низку функцій: слугує засобом спілкування та створення проблемних ситуацій; інструментом; джерелом інформації; контролює дії дитини; допомагає засвоїти нові способи діяльності [5, с. 9].

Завдяки використанню комп'ютера, знання дітей постійно поглиблюються, вони дізнаються про нові властивості понять, їх використання у житті людей. Нові знання лише уточнюють ту інформацію, що діти вже знають: у жодному випадку нові знання не перекреслюють ті, що вже є у дитини. Таким чином, у дітей поступово формуються нові знання відповідно до їхніх потреб і готовності до сприйняття, не лякаючи незрозумілими визначеннями. В подальшому, навчаючись у школі вони можуть спиратися вже на знайомий матеріал і швидше опановувати нові поняття [7, с. 30].

Нам імponує думка В. Давиденко, який вважає, що головна мета занять дитини старшого дошкільного віку за комп'ютером: розвивати у дітей логічне мислення; учити пошуку стратегії у розв'язанні задач; сприяти розвитку умінь і навичок правильно оцінювати, аналізувати ситуації та події; сприяти розвитку умінь і навичок планувати та передбачати результати своїх дій; розвивати швидкість реакції; сприяти розвитку просторових уявлень; розвивати образні компоненти мислення, уяву, увагу, зосередженість, кмітливість; сприяти вивченню алфавіту; сприяти розвитку умінь і навичок додавання, віднімання і порівняння чисел [3, с. 26].

На думку психологів (В. Бондаровська, Н. Полька, Л. Чайнова), чим раніше у світ дитини увійде комп'ютер, тим менший психологічний бар'єр між нею і машиною, оскільки у дитини практично немає страху перед технікою.

Лаврентьева Г. вважає, що використання комп'ютерної техніки в освітньому процесі ЗДО позитивно впливає на загальний розвиток дітей [6, с. 10].

Один із шляхів уведення комп'ютера в освітній процес є гра (О. Кореганова, Г. Лаврентьева, Т. Поніманська), тому в закладах дошкільної освіти використання комп'ютера можливе через комп'ютерно-ігровий комплекс, що дозволяє реалізовувати принципи диференційованого та індивідуального підходу до навчання дітей дошкільного віку.

Застосування комп'ютерно-ігрового комплексу в системі дошкільного виховання допомагає через гру формувати у дітей психологічну готовність до роботи з обчислювальною технікою у школі.

Із появою персонального комп'ютера в житті дитини, її інтерес до нього постійно зростає. Її вабить його будова, функції, можливості, різноманітні комп'ютерні ігри. Потяг до ігрової діяльності відповідає віковим особливостям дітей. У дітей з'являються власні інтереси програмного забезпечення, не лише до ігор, а й до текстового та графічного редакторів, навчальних програм.

Комп'ютерно-ігровий комплекс забезпечує найбільш раціональне використання комп'ютерів у ЗДО; поєднання процесу освоєння персонального комп'ютера з іграми та заняттями. Особливістю є – застосування рухливих ігор, вправ на зняття втоми очей. Тому комп'ютерно-ігровий комплекс має такі складові: комп'ютерна зала, ігрова зала (включає навчальну зону), спортивний комплекс та кімната релаксації (зона психологічного розвантаження).

Завдяки такій комплектації забезпечується раціональне використання комп'ютерів у педагогічному процесі ЗДО; забезпечується поєднання процесу освоєння персонального комп'ютера з розвивальними та рухливими іграми; включаються заняття фізкультурою, вправи на зняття втоми очей.

Діти в будь-якій техніці перш за все бачать нову іграшку, тому комп'ютер потрібно подати так, щоб він став не лише іграшкою, а засобом для навчання. Тому перед застосуванням комп'ютерної гри, а отже входження у віртуальний світ, слід провести роботу з опорою на реальний предмет чи реальні дії. Хай їй передусє гра із звичайними іграшками. Комп'ютерній грі С. Пейперт приписує властиві закономірності, притаманні ігровій діяльності дітей у цілому – ігрове завдання, що включає мотив, мету, способи та засоби його розв'язання [12].

Розвиток нових інформаційних технологій і їх впровадження у сферу дошкільної освіти відіграють важливу роль в розвитку особистості дитини старшого дошкільного віку. Велика кількість нової інформації, поширення

ігрових приставок, електронних іграшок і комп'ютерів значно змінюють сприйняття дитиною довкілля. Це впливає і на провідну діяльність дитини – гру. З'являється ще один її вид – комп'ютерна гра (комп'ютерний програмний засіб, що надає можливість спрямувати діяльність дитини на досягнення певної дидактичної мети в ігровій формі). У ній пропонуються ті елементи знань, які у звичайних умовах і за допомогою традиційних засобів дидактики зрозуміти або засвоїти важко чи неможливо. Особливістю комп'ютерних ігор є те, що одним із гравців виступає комп'ютерна програма [6].

Завдяки використанню комп'ютерних ігор, дитина краще розвивається, може набагато легше опанувати літературу, українську та іноземні мови, навчитися розв'язувати задачі. За допомогою комп'ютера в дітей старшого дошкільного віку формуються вміння розпізнавати, розрізняти, називати форму, розмір, колір предметів, ознайомлюються з кількісними співвідношеннями, числом, цифрою, з просторовими поняттями, а також розширюють і уточнюють уявлення дитини про навколишній світ, розвивають мислення, уяву, мовлення, збагачують словниковий запас тощо.

Комп'ютерна гра, які будь-яка інша, має проходити за певним сценарієм:

- привітання (вихователь прагне створити сприятливу психологічну атмосферу довіри та прийняття гри);
- повідомлення мети заняття-гри; вступна бесіда (вихователь повідомляє тему та ціль заняття на комп'ютері; проводить інструктаж з техніки безпеки);
- проведення гри;
- прощання (вихователь підводить підсумки заняття, простежує, щоб кожна дитина, яка працювала за комп'ютером, виконала поставлене завдання, щоб не закінчувати роботу в комп'ютерній залі, коли вона ще працює).

Дослідниця проблеми формування основ комп'ютерної грамотності дітей старшого дошкільного віку С. Дяченко виявила, що у процесі використання в педагогічному процесі розвивальних комп'ютерних ігор вже на початку одержання нового досвіду (формування основ комп'ютерної грамотності) набуваються позитивна мотивація гри та специфічні розумові навички, пов'язані з вибором і відстеженням свого способу дій, необхідного для досягнення мети. Дошкільник, керуючи комп'ютерною навчально-розвивальною грою, починає спочатку думати, а потім діяти [4].

Новосьолова С. стверджує, що комп'ютерні ігри по-перше, стимулюють індивідуальну діяльність дитини, її творчий потенціал, а по-друге, є тим важливим засобом, що об'єднує дітей у цікавих колективних іграх, коли за одним комп'ютером грає двоє-троє вихованців [9]. З думкою автора погоджуємося частково, оскільки вважаємо, що колективна гра на комп'ютері

можлива лише за умови, якщо діти вирішують завдання за однією сюжетною лінією, допомагаючи один одному (сітковий тип гри), але в цей час знаходяться за різними комп'ютерами. За одним комп'ютером не може працювати одночасно більше ніж одна дитина старшого дошкільного віку.

У той же час, ми погоджуємося з думкою Т. Осипової, що використання комп'ютера дошкільниками має бути не ціллю, а засобом виховання і розвитку творчих здібностей дитини, формування її особистості, збагачення інтелектуальної сфери в дошкільному віці. Комп'ютери в дошкільному закладі використовуються, насамперед, як засіб гри, як нова складна і керована самою дитиною іграшка, за допомогою якої вона вирішує різноманітні ігрові завдання [11]. Ситуації, в які потрапляє дитина під час комп'ютерної гри уявні, однак почуття, що дитина переживає – реальні.

Аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури свідчить, що значна частина публікацій присвячена висвітленню проблеми доцільності комп'ютеризації освітнього процесу ЗДО, навчання в комп'ютерно-ігровому комплексі, а також використання навчальних комп'ютерних програм та ігор для дітей старшого дошкільного віку.

Андріяш Л., використовуючи комп'ютер як засіб навчальної діяльності дітей старшого дошкільного віку, дослідила, що:

- освоєння комп'ютерної техніки формує у дітей передумови теоретичного мислення, здатність до свідомого вибору способу дій, спрямованого на розв'язання задачі, особливі особистісні властивості, здатність працювати в індивідуальному темпі;

- дитина, яка оволоділа основами комп'ютерної грамотності, краще за інших готова “думати розумом”, розв'язувати задачі у внутрішньому плані, почуватися компетентною (мотиваційно, інтелектуально, операційно) у житті в інформаційному суспільстві;

- робота за комп'ютером формує у дітей передумови теоретичного мислення, що характеризується усвідомленим вибором способу дій для розв'язання поставленої задачі; діти краще підготовлені до мислительної діяльності, розвиток якої є запорукою успішного навчання в школі [1, с. 12].

Нам імponує думка вищезначеного автора, що на початку розвивального заняття варто провести невеличку бесіду з викладенням чітких, конкретних настанов щодо техніки безпеки. Дітям слід розказати про призначення всіх приладів, а також пояснити, що під час роботи з комп'ютером вони не мають: приносити в кабінет зайвих предметів; торкатися задньої панелі персонального комп'ютера чи заходити за неї; торкатися кабелів; водити пальцями по екрану монітора; бігати по комп'ютерному залі, шуміти.

Ми погоджуємося з думкою О. Ковальської та В. Рибалко, що комп'ютеризація дошкільного закладу і формування елементарної комп'ютерної грамотності дітей дошкільного віку вимагає вирішення низки завдань:

- освітніх: ознайомити дітей з особливостями комп'ютера; складовими комп'ютера; зовнішніми пристроями вводу/виводу; елементарними азами алгоритмізації; можливостями використання обчислювальної техніки у навколишньому середовищі;

- розвивальних: формувати елементарне уявлення про комп'ютер як сучасний технічний засіб; навчити користуватися мишкою і клавіатурою; створювати передумови для розвитку: теоретичного мислення; елементарної рефлексії (усвідомлення) способів дії та розв'язання задач за допомогою комп'ютера; психічних процесів: пам'яті, уваги); активізувати творчі здібності.

- виховних: розвивати інтерес до занять з використанням комп'ютерів; здатність розмірковувати, варіювати, використовувати попередній досвід.

- соціальних: надавати знання щодо правил роботи на комп'ютері; правил безпечної поведінки; показати дитині її неповторність як особистості; уточнити місце дитини в родині, суспільстві, людській спільноті [13, с. 3-4.]

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, сучасний стан розвитку інформаційного суспільства сприяє ефективному використанню інноваційних та інформаційних технологій в усіх ланках освітньої галузі, включаючи дошкільну. Активізації впровадження комп'ютера в освітній процес та в самостійну діяльність дітей старшого дошкільного віку сприяє ряд факторів, а саме:

- поповнення нормативно-правової та законодавчої бази з проблеми інформатизації освітньої галузі;

- створення та впровадження в педагогічний процес закладів дошкільної освіти нових освітніх програм, які рекомендують використання комп'ютера як засобу навчання;

- зростання дидактичних можливостей сучасного комп'ютера;

- розробка та надходження в місця реалізації нових програмно-педагогічних засобів, комп'ютерних програм та ігор для дітей старшого дошкільного віку;

- впровадження в освітній процес закладів вищої освіти, які готують фахівців в галузі дошкільної освіти, курсів та дисциплін з проблем застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які стимулюють формування інформаційної культури майбутніх педагогів (підвищення рівня володіння комп'ютером; навчають правил застосування комп'ютера в освітньому процесі закладів дошкільної освіти та санітарно-гігієнічних вимог);

– наявність персональних комп'ютерів у сім'ях, в яких є діти дошкільного віку.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні впливу інформаційно-комунікативних технологій на всебічний розвиток дитини дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріяш Л. «Веселий комп'ютер» шукає друзів / Л. Андріяш // Дитячий садок. – 2010. – № 28(556). – С. 13.
2. Биков В. Ю. Сучасна структура автоматизованої системи статистичної інформації про діяльність і розвиток загальноосвітньої школи [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков, В. В. Гапон, М. Л. Плєскач // Інформаційні технології і засоби навчання. Електрон. журнал. – 2007. – №4. – С. 43. – Режим доступу: <http://www/nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em/html>.
3. Давиденко В. О. Сходинки до інформатики: заняття з комп'ютерної грамоти / В. О. Давиденко // Розкажіть онуку. – 2010. – № 5. – С. 95-106.
4. Дяченко С. В. Дидактико-методичний супровід процесу формування комп'ютерної грамотності / С. В. Дяченко // Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка – 2010. – № 9(196). – С. 193-200.
5. Коротков А. М. Компьютерное образование с позиций системно-деятельностного подхода / А. М. Коротков // Педагогика. – 2004. – № 2. – С. 3-10.
6. Лаврентьева Г. П. Комп'ютерно-ігровий комплекс / Г. П. Лаврентьева // Дошкільне виховання. – 2003. – № 1. – С. 10-12.
7. Назарова Т. С. Средства обучения: технология создания и использования / Т. С. Назарова, Е. С. Полат. – Москва: Изд-во УРАО, 1998. – 204 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ столітті // Освіта України. – 2001. – № 1. – С. 22-25.
9. Новоселова С. Л. Психолого-педагогические аспекты обоснования использования компьютерно-игрового комплекса в системе дошкольного воспитания / С. Л. Новоселова // Проблемы компьютеризации дошкольного воспитания: матер. научно-технического семинара. Серия 9. Экономика и системы управления. – Москва: ЦНИИ “Электроника”, 1989. – Вып. 2(229). – С. 8-11.
10. Організація та зміст навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах: метод. лист МОН України № 1/9–306 від 06.06.05 р. // Дошкільне виховання. – 2005. – № 7. – С. 3-6.
11. Осипова Т. Г. Компьютерные программы для детей дошкольного возраста / Т. Г. Осипова // Детский сад от А до Я. – 2003. – № 1. – С. 149-161.
12. Пейперт С. Переворот в сознании: дети, компьютеры и плодотворные

идеи / С. Пейперт; пер. с англ. – Москва: Педагогика, 1989. – 220 с.

13. Хантер Б. Мои ученики работают на компьютерах: кн. для учителя / Б. Хантер; пер. с англ. – Москва: Просвещение, 1989. – 224 с.

УДК 373.2.015.311:613.954(045)

Шуберт М.Я.

**здобувач вищої освіти, перший (бакалаврський) рівень,
група ДО-3 спеціальність 012 «Дошкільна освіта»,**

Мукачівський державний університет

Русин Н.М.

старший викладач,

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто особливості формування основ здорового способу життя дітей дошкільного віку, розкрито основні завдання та форми роботи, умови формування рухової культури у дошкільників, культури здоров'я.

Ключові слова: *здоровий спосіб життя, рухова культура, дитячий фітнес, фізкультурно-оздоровча робота, культура здоров'я.*

The article examines the peculiarities of the formation of the foundations of a healthy lifestyle of preschool children, reveals the main tasks and forms of work, the conditions for the formation of motor culture in preschoolers, and the culture of health.

Key words: *healthy lifestyle, movement culture, children's fitness, physical culture and health work, health culture.*

Актуальність теми дослідження. Формування основ здорового способу життя у дітей – важливе педагогічне завдання. Однак, його вирішення ускладнюється недостатньою розробленістю системи педагогічних впливів, засобів та умов, за яких забезпечується належною мірою формування засад здорового способу життя. Не приділяється достатньо уваги плануванню роботи педагогів, спільної роботи з сім'єю щодо формування основ здорового способу життя, реалізації ролі дорослого в даному процесі. Також відзначається недолік

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>